

Vlaams
Parlement

stuk **2512** (2013-2014) – Nr. 1
ingediend op 26 maart 2014 (2013-2014)

Voorstel van resolutie

van de heer Bart Tommelein,
de dames Elisabeth Meuleman, Vera Van der Borgh
en Mieke Vogels en de heer Peter Gysbrechts

betreffende het uitstellen van de inwerkingtreding
van het decreet van 20 april 2012
houdende de organisatie van kinderopvang
van baby's en peuters

TOELICHTING

Op 1 april 2014 treedt het decreet Kinderopvang in werking. Dat is goed over een week. Deze nieuwe regelgeving heeft een grote impact op de zelfstandige kinderopvang. Ook onthaalouders (al dan niet aangesloten bij een dienst) en erkende, gesubsidieerde opvanginitiatieven worden geconfronteerd met een reeks nieuwe regels en procedures die flexibel ondernemen bemoeilijken en financiële consequenties met zich meebrengen die voor veel initiatieven de doodsteek betekenen.

De problematiek is het meest acuut en zichtbaar in de zelfstandige kinderopvang. Daar waar vooral gelijkheid van alle vergunde opvangvoorzieningen de doelstelling was, worden we nu geconfronteerd met een reeks nieuwe verplichtingen voor de zelfstandige kinderopvanginitiatieven. Dat leidde ondertussen tot een enorme onrust bij de zelfstandige opvangsector. Sommige initiatieven laten de kelk helemaal aan zich voorbijgaan en sluiten de deuren. Nadat ze jaren lang op de rand van het faillissement deze zorgtaak hebben opgenomen, zien ze de bijkomende verplichtingen niet meer zitten. Anderen zetten met de moed der wanhoop door, niet bereid de ouders in de steek te laten. In 2013 hielden niet minder dan vijftig zelfstandige kinderopvanginitiatieven het voor bekeken. Nog eens 74 zelfstandige crèches zochten ten einde raad een overnemer. Met de inwerkingtreding van het nieuwe decreet verwachten we een nieuwe, forse golf van faillissementen. Achter deze cijfers zitten jonge, enthousiaste mensen die gedesillusioneerd en met een berg schulden achterblijven. Ondertussen zwellen de wachtlijsten aan. Sommige ouders moeten hun baan opzeggen omdat ze geen opvang vinden voor hun kind. Het opstarten van nieuwe zelfstandige opvanginitiatieven wordt zo ontmoedigd, dat er slechts weinigen nog de stap zullen durven zetten. Zo gaan we naar een daling van het aantal opvangplaatsen, terwijl een snelle stijging meer dan noodzakelijk is.

De indieners van dit voorstel van resolutie vragen zich af of het kinderopvanglandschap zoals het nu wordt uitgetekend wel is wat we nodig hebben voor de toekomst. We denken hierbij aan de nieuwe regeling inzake flexibiliteit, de regeling inzake overbezetting en de onzekerheid over de financiële middelen om te komen tot een gelijke financiering van alle vergunde opvanginitiatiefnemers, erkende en gesubsidieerde enerzijds en zelfstandige anderzijds. Ook over de meerwaarde van een aantal maatregelen stellen de indieners van dit voorstel zich vragen.

Vlaanderen heeft nood aan voldoende, flexibele en kwaliteitsvolle kinderopvang. Met dit decreet legt de minister zelfstandige kinderopvanginitiatieven een strak kader op dat plaatsen vernietigt, de flexibiliteit inperkt, de beschikbaarheid fnuikt en kosten genereert zonder meerwaarde. Zonder in te schatten wat de gevolgen zijn voor de zelfstandige opvang, heeft de minister zich gespiegeld aan de erkende en gesubsidieerde opvang. De kans om met een soepele regelgeving te komen tot meer efficiëntie en maximale bezetting van bestaande plaatsen is daarmee verkeken.

1. Flexibiliteit

Vlaanderen heeft zich in het kader van Europa 2020 geëngageerd om de werkzaamheidsgraad van de bevolking op actieve leeftijd op te krikken tot 76%. Kinderopvang is voor jonge ouders daartoe essentieel zodat de combinatie van werk en gezin mogelijk wordt. Die kinderopvang moet dan ook flexibel zijn, denken we maar aan de vroege en late diensten in de zorgsector en in de industrie waar ploegenarbeid aan de orde is. Maar ook in de dienstensector is voor vele ouders een 'nine to five'-job al lang verleden tijd.

De nieuwe regeling inzake flexibiliteit kortwiek de zelfstandige sector die meer dan de gesubsidieerde flexibele opvang mogelijk maakte en laat ouders die bereid zijn flexibel te werken financieel opdraaien voor hun professioneel engagement.

Minister Jo Vandeurzen opteerde ervoor om van het inkomenstarief een tarief te maken dat van toepassing is overdag tussen 6.00 u en 20.00 u en voor prestaties die niet langer dan elf uur duren. Hij liet daarbij optekenen dat de middelen die hiervoor tot nog toe in de zelfstandige kinderopvang waren voorzien niet verloren gingen, want ze werden geïntegreerd in het totaalbudget voor zelfstandige kinderopvang met IKG-subsidie (IKG: inkomensgerelateerd). Maar in realiteit betekent deze maatregel wel dat zelfstandige kinderdagverblijven met IKG een vrij tarief zullen moeten vragen voor opvang die deze elf uur overschrijdt. Met andere woorden, zij zullen voor deze uren verplicht zijn de ouders de volledige kost van de opvang aan te rekenen. Voor ouders die werken op vroege en late uren betekent dat een serieuze meerkost. De huidige subsidiesystemen voor flexibele opvang in de gesubsidieerde opvang blijven wel gehandhaafd.

2. De 120%-regel

De overbezetting van kinderopvanginitiatieven is beperkt tot 120%. Dat lijkt op het eerste gezicht logisch. Maar waar we vaak zeggen dat we met dezelfde middelen meer moeten doen, dat we moeten gaan voor meer efficiëntie, wordt het maximaal benutten van de bestaande capaciteit zonder in te boeten op kwaliteit hier ongegeneerd afgestraft door Vlaanderen.

Een ondernemster in de kinderopvang bracht voor de minister precies in kaart wat de gevolgen van deze maatregel zijn, zowel voor initiatiefnemers als voor ouders:

“Nieuw: de 120%-regel

Rekent u even mee? Wij zijn twaalf uur per dag geopend. Kind A start om 7 u en blijft tot 12.30 u, dat is meer dan vijf uur opvang en dus een volledige dag. Maar dat plaatsje, dat schaars en erg gewild plaatsje, blijft leeg in de namiddag. Wat een zonde, dachten wij, en we hebben doorheen de jaren een publiek opgebouwd dat zo divers is, dat we ook in de namiddag dat plaatsje ingevuld krijgen. Kind B arriveert om 13 u en wordt om 18.30 u opgehaald. Twee blije kinderen, tevreden ouders, en een dubbele omzet op die plaats, dus ik een tevreden ondernemer. Dat noemt men ‘optimalisatie’: 200% bezetting op één plaats. Een schitterend gegeven, toch, in een tijd waarin er zo veel vraag is naar kinderopvang?

In 2014 zijn wij 245 dagen open, in plaats van de 220 die u vooropstelt. Sinds 2013 sluiten wij enkel nog tijdens de kerstvakantie. Dit is voor ons ideaal: mijn medewerkers en de ouders kunnen vrij hun zomervakantie kiezen. Iedereen heeft intussen zijn vakantie-wensen ingediend en nu vullen we de eventuele lege plaatsen aan met broers en zusjes uit de kleuterschool. Want inderdaad: wij bieden ook buitenschoolse opvang aan, buiten IKG. Optimalisatie, weet u wel?

Neemt u nu toch even uw rekenmachine erbij. In het decreet staat vermeld dat we vergoed zullen worden “voor de vergunde capaciteit en dat tot een maximum van 120%”. Dat is nieuw, want nu worden we vergoed voor elke aanwezigheid. Neemt u even onze kindjes A en B van hierboven. Daar hebben we een bezetting van 200% op die ene plaats, terwijl u maar 120% zal vergoeden. Wie betaalt die andere 80%, meneer de minister? Drukt u vooral nog niet op ‘off’, want we gaan verder. U zal natuurlijk opwerpen dat die 120% over en heel jaar wordt bekeken. Maar wanneer ga ik weten dat mijn 120% is opgebruikt? En door niet te sluiten in de zomer, kom ik met mijn 245 openingsdagen ook nog eens in die 120%-marge terecht. Eens die 120%-grens bereikt, past u niets meer bij. Kan u mij eens uitrekenen wat ik ga moeten aanrekenen aan alle ouders eens ik die 120% bereikt heb? Want u heeft voor uzelf al uitgerekend dat u niks meer geeft, dan. Niks.

Conclusie: vanaf de uitvoering van het decreet is het zinvoller om een plaats die normaal door twee kinderen kan bezet worden, vanaf de middag leeg te laten en bovendien zijn we beter af door maar 220 dagen open te zijn.

Verlies: potentieel 245 opvangdagen als we elke plaats zouden kunnen ‘optimaliseren’ en minstens 25 opvangdagen als we maar 220 dagen open zijn. 25 dagen, dat is een hele maand opvang voor 24 kinderen.”.

3. De draaglastmeting

Ook onthaalouders bij een dienst klagen terecht over het gebrek aan perspectief, zeker nu het nieuwe decreet in werking treedt. Het dossier over een volwaardig statuut sleept al jaren aan en nu worden ze plots geconfronteerd met een vage draaglastmeting die bepaalt hoeveel kinderen ze mogen opvangen.

Onthaalouders kunnen voortaan acht kinderen opvangen maar moeten zich onderwerpen aan een draaglastmeting. Wat als ouders rekenen op een inkomen van acht kindjes maar de draaglastmeting wijst uit dat betrokken onthaalouder maar zes kindjes mag opvangen? Op die manier lopen ze noodzakelijke inkomsten mis en dreigen ze financieel het hoofd niet boven water te houden.

Een onthaalouder die ook opvang tijdens de nacht en in het weekend aanbiedt, verwoordt het zo: “Ook werden we vernederd toen ze ons vroegen hoe we in de toekomst onze draagkracht konden uitleggen doordat we 24 uur op 24 en 7 dagen op 7 werken. We hebben hen uitgelegd dat we een autistische zoon hebben en die structuur het best dezelfde blijft voor hem in het weekend. Daardoor kunnen we niet veel weg en bieden we de ouders die daar nood aan hebben opvang aan.”. Het aanbieden van een flexibel aanbod met onregelmatige uren, laat staan nachtopvang, wordt ook op deze manier onmogelijk gemaakt. Dit terwijl opvang buiten de regelmatige uren voor sommige ouders een noodzaak is om werk en gezin te combineren. De draaglastmeting vertrekt vanuit formele regels over wat haalbaar is en wat niet en houdt geen rekening met de reële draagkracht die onthaalouders aangeven optimaal te vinden. Beroep aantekenen tegen de draaglastmeting is bovendien niet mogelijk.

In dezelfde lijn ligt een vreemde beslissing binnen het systeem van opvangreservering. Het nieuwe decreet voorziet in zo’n systeem van opvangreservering waardoor ouders die hun gereserveerde opvangplaats annuleren, toch voor deze opvangtijd moeten betalen. Zeker in een tijd waarin zelfstandige opvang vaak wordt gebruikt als een tussenoplossing (tot er een plaatsje vrijkomt in de gesubsidieerde opvang) valt deze maatregel te verdedigen. Wat echter bijzonder vreemd is, is dat de inkomsten van dit systeem van opvangreservering niet naar de onthaalouders zelf gaan, maar wel naar de diensten voor onthaalouders. Opnieuw moeten de onthaalouders die het het hardst nodig hebben op de blaren zitten en lopen ze de financiële compensatie die ze nodig hebben om het hoofd boven water te houden, mis.

4. De ratio kind/begeleider

De uitvoeringsbesluiten van het nieuwe decreet bepalen dat het aantal kinderen per begeleider wordt opgetrokken. Dit staat haaks op het streven naar meer kwaliteit binnen de kinderopvang. Gezien de toegenomen administratieve last die het nieuwe decreet met zich meebrengt voor zelfstandige kinderopvangondernemers is de tijd om de kinderen te verzorgen en te voeden zeer beperkt, laat staan dat er tijd over blijft om educatief of recreatief met hen bezig te zijn.

In het nieuwe decreet is bepaald dat de ratio van één begeleider per negen aanwezige kinderen wordt gehanteerd. Tijdens rustpauzes wordt dit zelfs één begeleider per veertien aanwezige kinderen. Voorheen bedroeg deze ratio voor de zelfstandige sector één begeleider per zeven aanwezige kinderen.

Vanuit verschillende hoeken wordt gesteld dat een dergelijk groot aantal kinderen voor één begeleider in de praktijk onrealistisch en onwerkbaar is en dat dit de kwaliteit van de opvang zeker niet ten goede komt. In het decreet wordt wel gesteld dat er best naar gestreefd wordt om tot een ratio te komen van één begeleider per zeven aanwezige kinderen, maar de vraag blijft waarom deze ratio niet werd bekrachtigd in het decreet. In verschillende andere Europese landen wordt een veel lagere ratio kind-begeleider gehanteerd om zich op die manier te verzekeren van kwaliteitsvolle kinderopvang.

Door de ratio begeleider-kind op te trekken naar negen, bestaat niet enkel het risico dat de kwaliteit van de kinderopvang daalt, maar ook dat er een afvloeiing van personeel zal volgen. Er zijn immers minder begeleiders nodig om de beoogde ratio te bekomen. De indieners vragen zich af wat de organisatorische en personeelsmatige gevolgen zijn van de implementatie van deze ratio, zowel voor de zelfstandige als voor de gesubsidieerde, erkende opvanginitiatieven.

5. De vennootschap met sociaal oogmerk

Vlaanderen is een kmo-land en de Vlaamse overheid doet er alles aan om mensen aan te zetten om te ondernemen. Met een gebrek aan grondstoffen is slim ondernemen onze manier om welvaart te creëren. Maar in welzijn lijkt ondernemen een vies woord. Ook dit decreet toont dat aan. De uitvoeringsbesluiten van het decreet voorzien dat vanaf achttien kinderen een kinderopvanginitiatief de vorm moet aannemen van een vennootschap met sociaal oogmerk. De vraag dient gesteld te worden wat de meerwaarde is van deze verplichting? Wie wordt daar beter van? Wordt daarmee één bijkomende plaats gecreëerd? Zal de vennootschap met sociaal oogmerk betere opvang bieden dan de huidige zelfstandige initiatiefnemer als natuurlijke persoon, bvba of wat dan ook?

6. Het digitale inkomensattest

Ook in de erkende gesubsidieerde IKG-opvang komen de laatste weken bijna dagelijks verhalen over de toegenomen bureaucratiesering en regelnevel die de werking eerder bemoeilijken dan vereenvoudigen. Onder meer het nieuwe digitale inkomensattest stuit op een berg kritiek. De deadline voor dit nieuwe inkomensattest van Kind & Gezin liep af op 31 januari 2014. Dit attest geeft ouders het recht op een tarief voor hun kinderopvang aangepast aan hun inkomen. Wie er niet in slaagt zo'n attest te bemachtigen, betaalt het maximumtarief. Vroeger volstond het om met je belastingbrief naar de directie van je crèche te stappen. Die berekende op basis daarvan hoeveel een dag opvang kostte. Meer papier-, reken-, of loopwerk kwam er niet aan te pas. Vandaag moeten ouders een ingewikkelde procedure doorlopen via Kind & Gezin.

Voor ouders die geen Nederlands spreken, die niet handig zijn met een computer, of die geen Belgisch paspoort of verblijfsvergunning hebben, betekent het bemachtigen van een inkomensattest een lijdensweg. Ze raken verstrikt in een kluwen waar sommigen simpelweg niet uit raken. Resultaat: geen inkomensattest en veroordeeld tot het betalen van een veel hoger tarief dan waar ze wettelijk recht op hebben. Steeds meer bereiken de indieners berichten van onthaalouders en kinderopvangverblijven die ouders moeten bijstaan in het bemachtigen van zo'n inkomensattest omdat ze zelf niet weten hoe eraan te beginnen of zijn vastgelopen op een computermuur. De schaarse tijd die onthaalouders en kinderdagverblijven hebben om kwalitatief met de kinderen om te gaan, gaat zo verloren aan domme administratie.

De indieners van dit voorstel vragen zich af wat het nut is van het invoeren van de ingewikkelde procedure voor het verkrijgen van het nieuwe inkomensattest? Goed wetende dat een grote groep ouders hierdoor veroordeeld wordt tot het betalen van het maximumbedrag terwijl ze wettelijk gezien veel minder zouden moeten betalen. Hoe valt dit te rijmen met de filosofie van de automatische rechtentoekenning?

7. Ongelijke subsidies

Het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters treedt in werking op 1 april eerstkomend, maar voorziet in een overgangperiode van zes jaar.

Die overgangperiode geldt ook voor de gelijktrekking van de subsidies van alle initiatieven die inkomensgerelateerd werken en finaal aan de voorwaarden van het decreet zullen voldoen.

De budgettaire contouren zijn echter onbekend. De indieners werd ondanks veel aandringen nooit meegedeeld wat de meerkost van het decreet zal zijn. Aan de zelfstandige kinderopvanginitiatieven werd evenmin voorgerekend op welke 'stijgende' subsidies ze de komende jaren zullen kunnen rekenen. Voor velen onder hen, bij wie het water tot aan de lippen staat, is die horizon nochtans broodnodig.

De ondernemster in de kinderopvang rekende het de minister even voor in haar open brief:

“Verschil in subsidies

Het mag nu wel eens voor eens en voor altijd geweten zijn: de gesubsidieerde opvang ontvangt 50 euro per opvangdag per kind, op basis van de capaciteit. De zelfstandige crèches krijgen 30 euro per dag per kind, op basis van aanwezigheden, voor dezelfde dienst. Ziet u het verschil al?

Mag ik even uw rekenmachine, meneer de minister, ik reken het even voor:

- kinderdagverblijf 'Maria's tuintje', gesubsidieerde crèche met 24 plaatsen:
50 euro x 24 plaatsen x 20 dagen/maand = 24.000 euro, ook als er maar 22 plaatsen bezet waren die maand;
- kinderdagverblijf 'Het magische woud', zelfstandige crèche met IKG met 24 plaatsen:
30 euro x 22 aanwezige kinderen gemiddeld per dag x 20 dagen/maand = 13.200 euro.

Ziet u het verschil? Begrijpt u nu waarom wij als zelfstandigen al jaren 'optimaliseren'? En waarom zou 'Maria's tuintje' optimaliseren, als ze toch vergoed wordt op basis van capaciteit?

Even tussen ons: ik weet dat u op dit punt altijd schermt met de verschillende cao's in de verschillende sectoren en de hogere loonkost in de gesubsidieerde sector die daar het gevolg van is. Wel, als dat het brekpunt is, ontvang ik van u graag vanaf 1 april de vergoeding die in de gesubsidieerde sector geldt, want ik betaal mijn personeel door een jammerlijke vergissing buiten mijn wil om al sinds 2010 volgens de cao en de barema's van de gesubsidieerde sector.

Dus, het decreet is er op voorzien dat we op termijn dezelfde vergoeding gaan krijgen. Dat dit tot 2020 moet gaan duren is op zich al erg bedenkelijk. Maar waarom ontnemt u de zelfstandige sector op alle vlakken de mogelijkheid tot optimalisatie? Waarom wil u ons daar ook nog financieel beknotten?

Conclusie: de overheid betaalt niet en schuift de rekening door naar de ouders.”.

8. Conclusie

De Vlaamse overheid is niet klaar om volgende week het decreet kinderopvang in werking te laten treden. We dreigen onze regeldrift los te laten op de kinderopvangsector die door de Vlaamse regelgever beknot wordt in haar efficiëntie. De zelfstandige kinderopvangsector wordt op die manier regelrecht naar het faillissement gedreven.

De indieners van dit voorstel van resolutie zijn van mening dat we dit decreet best ‘on hold’ plaatsen, dat we de uitvoeringsbesluiten opnieuw bekijken in functie van de realiteit op het werkveld en de reële behoeften van ouders met jonge kinderen, en dit totdat duidelijk is wat de budgettaire middelen zijn die Vlaanderen aan deze opvanginitiatieven te bieden heeft.

Ondertussen breiden we alleen de zelfstandige kinderopvang met IKG uit en werken we aan de financiële leefbaarheid van de sector. Die inspanning is immers niet verloren want op die manier wordt het later makkelijker de lat gelijk te leggen voor alle initiatiefnemers.

Bart TOMMELEIN

Elisabeth MEULEMAN

Vera VAN DER BORGHT

Mieke VOGELS

Peter GYSBRECHTS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters;
 - 2° de uitvoeringsbesluiten van dit decreet;
 - 3° de onrust in de kinderopvangsector en het negatieve effect van het decreet en de uitvoeringsbesluiten op de flexibiliteit van de opvang in de zelfstandige kinderopvangsector;
 - 4° de financiële onzekerheid die dit decreet met zich meebrengt;
 - 5° de problematiek van de nieuwe digitale inkomensattesten;
- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters 'on hold' te zetten;
 - 2° ondertussen te investeren in de leefbaarheid van onthaalouders en zelfstandige kinderdagverblijven met IKG, en zelfstandige kinderdagverblijven toegang te verlenen tot de inkomensgerelateerde ouderbijdragen;
 - 3° de uitvoeringsbesluiten aan te passen aan de noden van de zelfstandige kinderdagverblijven en aan de noden van de ouders inzake flexibiliteit, toegankelijkheid en betaalbaarheid;
 - 4° de procedure voor het bekomen van het digitale inkomensattest aan te passen en te vereenvoudigen, en net zoals bij de studiebeurzen naast een digitale versie ook de mogelijkheid te voorzien om een versie op papier in te dienen;
 - 5° werk te maken van een becijferd meerjarenplan met een gedetailleerd overzicht van de meerkosten die de uitvoering van het nieuwe decreet Kinderopvang met zich meebrengt.

Bart TOMMELEIN

Elisabeth MEULEMAN

Vera VAN DER BORGHT

Mieke VOGELS

Peter GYSBRECHTS